

Yusif Əbülfət oğlu HÜMBƏTOV, i.e.d, dos.**Tural Vüqar oğlu QƏDİROV**
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı**Kamil Pərviz oğlu MƏMMƏDOV**
Azərbaycan Texnologiya Universitetinin magistrantı
E-mail: hümbetov-1964@mail.ru

AQRAR SAHƏDƏ SAHİBKARLIQ MÜHİTİNİN FORMALAŞDIRILMASI

Xülasə

Aqrar sahibkarlıqda hüquqi tənzimlənmənin mövcud prinsip, metod və xüsusiyyətləri iqtisadi cəhətdən mübadilələr, hüquqi baxımdan müqavilələr zənciri olan bazar iqtisadiyyatında aqrar subyektlər arasındakı bu münasibətlərinin səmərəli şəkildə qurulmasının və stabilliyinin dövlət tərəfindən təminatına xidmət edir.

Ölkəmizdə aqrar sahənin davamlı inkişafının idarə edilməsi və onun strateji məqamları araşdırılmalı, onun idarə edilməsinin elmi prinsipləri müəyyənləşdirilməlidir. Bu halda aqrar sahədə müxtəlif sahibkarlıq formalarının inkişafı istiqamətində uğurların əldə olunması, sabit iqtisadi artıma və sağlam rəqabət prinsiplərinin formalaşmasına şərait yaranmasına səbəb ola bilər.

Sahibkarlığın inkişafına əlverişli şəraitin yaradılması məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında bazar münasibətləri əsasında iqtisadiyyatın inkişafına şəraitin yaradılması, sahibkarlığa təminat verilməsi, rəqabət mexanizminin formalaşması və inkişafı, həmçinin rəqabətin qorunması ilə bağlı müddəalar öz əksini tapmışdır.

Açar sözlər: sahibkarlıq, innovasiya sahibkarlığı, sahibkarlıq mühiti, sahibkarlığın təminatı.

JEL: O12

Giriş

Müstəqilliyimizin əvvəllərində iqtisadiyyatımızda sahibkarlığın maddi əsasını formalaşdıran özəlləşdirmə, qiymətlərin liberallaşdırılmasından əvvəl həyata keçirilməli idi. Lakin obyektiv və subyektiv səbəblər ölkəmizdə iqtisadiyyatda dövlət mülkiyyətinin inhisarı şəraitində qiymətlərin sərbəstləşdirilməsi prosesinə başlanılması məcburiyyətində qaldı.

Sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan hər bir şəxs «Sahibkarlıq fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununu dərinlən bilməli və ona əməl etməyə borcludur. Qanun Azərbaycan Respublikasında sahibkarlığın prinsiplərini, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan subyektlərin hüquq və vəzifələrini, sahibkarların dövlət orqanları ilə qarşılıqlı münasibətlərini müəyyənləşdirir.

Qanun 15 dekabr 1992-ci il tarixində ölkə Prezidentinin 405 sayılı fərmanı ilə qüvvəyə minmişdir. Dörd bölmə, 17 maddədən ibarət olan qanuna görə sahibkarlıq fəaliyyəti şəxsin müstəqil həyata keçirdiyi əsas məqsədi öz əmlakından istifadə etməklə, əmtəə satışından, işlər yerinə

yetirilməsi və ya xidmətlər göstərməsi və sonda mənfəət əldə edilməsi fəaliyyətidir (maddə 1).

Sahibkarlığın inkişafına texniki-təşkilati strukturlar müxtəlif təsirlərə malikdir. Odur ki, innovasiya və dayanıqlı sahibkarlıq mühitinin formalaşdırılması üçün əlverişli biznes mühitinin yaradılması zəruridir.

Müstəqillikdən sonra keçən dövrdə iqtisadi cəhətdən müstəqil fəaliyyət göstərən, təşəbbüskarlığa əsaslanan sahibkarlığın inkişaf etdirilməsinə əlverişli şərait yaradılmışdır. Hazırda sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi, sərbəst iqtisadiyyata yol verilməsi, bazar iqtisadiyyatının yaradılması strategiyası ölkəmizdə uğurla həyata keçirilməkdədir.

İnnovasiyalı sahibkarlığın inkişaf istiqamətləri

İnnovasiya prosesi müəssisədə istehsalın genişləndirilməsini stimullaşdırır. İnnovasiyanın tətbiqində sahibkarların xüsusi rolu vardır. Sahibkar bazara daxil olan yeni rəqiblərə qalib gəlmək üçün daha mütərəqqi məhsul istehsal etməyə, mövcud məhsulun yeni çeşid və

modellərini hazırlamağa, istehsalın daha da təkmilləşdirilməsinə can atır.

Ölkədə innovasiya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi Azərbaycan Elmlər Akademiyasına aid olan institutlar, təhsil və tədqiqat müəssisələrinin vəzifəsidir. Bu təşkilatlar elmi-texniki nailiyyətlərin intellektual məhsullara çevrilməsinə və istehsala tətbiqinə şərait yaratmaqla iqtisadi tərəqqinin əldə edilməsinə xidmət göstərməlidir. Elmi tədqiqat müəssisələri ölkənin əsas sənaye sahələri ilə əlaqədə fəaliyyət göstərərək yüksək ixtisaslı kadr hazırlanmasına nail olmalıdır.

Müasir dövrdə sahibkarlığın əsas istiqamətlərindən biri innovasiyalı sahibkarlıqdır. Ənənəvi sahibkarlıqda obyektin seçilmiş məqsədə doğru hərəkəti zamanı qarşıya çıxan problemlər, hərəkəti ləngidə bilir, innovasiyalı sahibkarlıqda isə bu cür qarşılaşmaq ehtimalı qismən aşağıdır.

Innovasiyalı sahibkarlıqda, bir çox hallarda idarəetmə obyektinin dəyişdirilməsi (yenilənməsi, təkmilləşdirilməsi) nəzərdə tutulur. İnnovasiyanın məqsədi - idarəetmə obyektini dəyişməkdir, yeni elmi, texniki, iqtisadi və sosial effekt əldə etməkdir. İnnovasiya yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsul (xidmət), texnika, texnologiya, istehsalın və idarəetmənin təşkili şəklində təcəssüm etmiş və müxtəlif effektlər verən elmi biliklərin kommersiyalaşdırılması kimi qiymətləndirilir.

Azərbaycan Respublikasında bütövlükdə çoxcəhətli təsərrüfatın formalaşdırılması üçün əlverişli təbii iqlim şəraiti vardır. Qədim dövrlərdən əkinçiliklə məşğul olan ölkəmizdə taxılçılıq, üzümçülük, meyvəçilik, tərəvəzçilik və heyvandarlıq yüksək inkişaf etmiş və bazar münasibətləri şəraitində hər bir sahənin iqtisadi problemlərinin həll edilməsi zərurətindən doğan məsələlərin tədqiqini, ölkə iqtisadiyyatının aparıcı sahələrindən biri olan aqrar sahənin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsini və bu sahədə kompleks təsərrüfatların yaradılmasını zəruri edir.

Son illərdə ölkə iqtisadiyyatının inkişafının yeni keyfiyyət səviyyəsinin təmin olunması, regionların tərəqqisinin daha da sürətləndirilməsi, ölkənin qloballaşma tələblərinə uyğunlaşması və digər bu kimi amillər həyata keçirilmişdir. Aqrar sahədə intensiv inkişafın dəstəklənməsi üçün normativ-hüquqi bazanın möhkəmləndirilməsi məsələsinə xüsusi diqqət yetirilmiş, ölkə başçısının (2014-cü ilin 16 aprel tarixli 152 nömrəli) Fərmanı, “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarının kənd təsərrüfatı texnikası ilə

təminatına əlavə dəstək haqqında” (4 iyun 2014-cü il tarixli) Sərəncamı imzalanmaqla, yeni inkişaf mühiti formalaşmışdır.

Aqrar sahədə sahibkarlıq mühitinin yaxşılaşdırılması

Azərbaycanda sahibkarlığın təşəkkülü, xüsusilə müstəqilliyin ilk illərində istisna təşkil etməmiş, sonrakı illərdə sosial-iqtisadi həyatın bütün sahə və istiqamətlərində canlanma, dirçəliş və tərəqqi sahibkarlığın da inkişafına öz böyük və müsbət təsirini göstərmişdir. Yeni əsrin başlanğıcı ölkədə sahibkarlığın inkişafı üçün genişmiqyaslı həlledici tədbirlərlə əlamətdar olmuşdur.

Sahibkarlıq fəaliyyətini hüquqi şəxs yaratmadan həyata keçirən fiziki şəxsin vergi orqanlarında vergi ödəyicisi kimi uçota alınması Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

Cavabdehlik, təşəbbüskarlıq və çeviklik kimi keyfiyyətləri özündə birləşdirməklə sahibkar, dinamik iqtisadi fəaliyyət mühitində innovasiya yönümlü fəaliyyətin zərurətini dərk edir. Təcrübə göstərir ki, insanların tələbatına **uyğun** məhsullar istehsal etməyə və xidmətlər göstərməyə çalışmaqda sahibkarlıq subyekti istehsal amillərini bir araya gətirməyi bacarmalı, nəinki dəyişən situasiyalarda, hətta fors-majör hallarda belə özünü təsdiqləməyi bacarmalıdır. “Sahibkarlıq cəmiyyətin maddi nemətlər və xidmətlərə olan tələbatını ödəməyə yönəlmiş fəaliyyətdir və sahibkar qazanc əldə etmək məqsədi ilə başqalarının ehtiyacını ödəyə biləcək mallar (xidmətlər) istehsal etməyə çalışan və bu məqsədlə də istehsal amillərini bir araya gətirməyi bacaran şəxsdir [4, s. 128-132].

Yeni iqtisadi formasiya şəraitində bazar münasibətlərinin daha da inkişafı, yeni iş yerlərinin açılması, yeni texnologiyaların biznesə tətbiqinin sürətləndirilməsi və sahibkarların işinə haqsız müdaxilələrə yol verməməsi üçün dövlət sahibkarların hüquqlarının müdafiəsini öz üzərinə götürür. Aqrar sahədə islahatların aparılması nəticəsində mülkiyyət münasibətləri dəyişilmiş və müxtəlif təşkilati-hüquqi formalı təsərrüfatlar və yeni istehsal strukturları formalaşmışdır. İstehsalın strukturunun müəyyənləşdirilməsində, məhsullara qiymət qoyuluşunda, satış kanallarının seçilməsində, əldə edilən mənfəətin bölüşdürülməsində, həmçinin kooperasiya və inteqrasiya əlaqələrinin formalaşdırılmasında təsərrüfat subyektləri tamamilə sərbəstdirlər və öz

istehsal-satış fəaliyyətlərinə dair qərarları müstəqil şəkildə qəbul edirlər.

Aqrar sahədə istehsal və bazar infrastrukturunun inkişaf etməsi, əhalinin maddi istehsaldan uzaqlaşmasına və işsizliyin artmasına səbəb ola bilər. Aqrar sahədə sahibkarlıq qurumlarına məxsus bazar infrastrukturalarının inkişaf etdirilməməsi ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinin təmin edilməsində xeyli problemlərin yaranmasına səbəb olur ki, bu da ölkənin xarici əmtəə istehsalçılarından və beynəlxalq bazar konyunkturundan asılılığına səbəb olur.

Bu gün aqrar sahənin tarazlı inkişafına təsir edən əsas amillərdən qiymət, maliyyə, kredit, vergi və s.-dən istifadənin səmərəli mexanizminin bazar tələblərinə uyğun və ya sahibkarlığın inkişafı məntiqlə formalaşdırılması vacib şərtlərdəndir.

Regionlarda əhalinin məşğulluğunda olduqca əhəmiyyətli rol oynayan sahibkarlığın inkişafı, regionların tarazlı inkişafını təmin etməklə yanaşı, bölgələrin sürətli inkişafına və xüsusən də kənd təsərrüfatında sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi regionlardakı problemlərin aradan qaldırılmasına şərait yaratmışdır.

Dövlət proqramlarının icrası nəticəsində bölgələrin siması bütünlükdə dəyişdi. Regionlarda sənayenin, aqrar sektorun inkişafına təkan verildi. Sənaye parkları, aqroparklar, fabriklər və zavodların açılışı vaxtilə işsizlik səbəbindən paytaxta üz tutan insanları yenidən regionlara qaytardı və hazırda həmin müəssisələrdə yüzlərlə insan çalışır. Aparılan islahatlar, müxtəlif sahələri əhatə edən dövlət proqramlarının və genişmiqyaslı infrastruktur layihələrinin uğurla icra olunması Azərbaycanı dünyada güclü və demokratik dövlət, nüfuzlu və etibarlı tərəfdaş kimi tanıtmışdır.

Biznes mühitinin yaxşılaşdırılması və qeyri-neft sektorunda sahibkarlığın inkişaf etdirilməsi sahəsində görülən tədbirlərin nəticəsində son 17 ildə sahibkarlıq subyektlərinin sayı 4,2 dəfə, hüquqi şəxslərin sayı 2 dəfə, kiçik müəssisələrin sayı 2 dəfə, fərdi sahibkarların sayı 5 dəfə artmışdır. Həmçinin 2004-2021-ci illərdə ölkəmizin qeyri-neft ixracı 4 dəfə artmışdır. Müstəqillik qazandıqdan sonra ölkə iqtisadiyyatına 250 milyard dollar investisiya qoyulmuşdur [5].

Həyata keçirilən struktur islahatları hesabına 2020-ci ildə ölkəmizdə makroiqtisadi sabitlik və iqtisadi artım əldə edilmişdir. Sahibkarlığın inkişafı iqtisadiyyatımızda dayanıqlı inkişafı

təmin etmiş və 2021-ci ildən iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda canlanmaya səbəb olmuşdur.

Aqrar sahədə qiymətlərin liberallaşdırılması, daxili bazarın zəruri, mümkün olan bazar tələblərinə uyğun prinsiplər və tələblər səviyyəsində qorunmaması, kənd təsərrüfatı məhsulları ilə ona xidmət edən (və ya yardımçı, davamçı, köməkçi) sənaye məhsulları qiymətləri arasında kəskin fərqlər, vergi və kredit üzrə müəyyən olunmuş güzəstlərin sona qədər təkmlil və ya stimullaşdırıcı olmaması, aqrar islahatların maliyyə təminatının hələlik zəif olması və s. digər tərəfdən isə istehsal və bazar infrastrukturalarının mövcud inkişaf səviyyəsi hazırda aqrar sahənin inkişafına mənfi təsir göstərməkdədir [2, s.56-64].

Aqrar sahədə həyata keçirilən struktur dəyişiklikləri bazar münasibətlərinin xarakterinə uyğun olmaqla, konyunktur dəyişmələrinə adekvat reaksiya göstərmək qabiliyyətinə malik olan sistemin yaradılmasını ehtiva edir. Ümumiyyətlə, bazar konyunkturunda baş verən dəyişikliklər haqqında məhsul istehsalçıları yetərinə məlumatlandırılmalı və şəraitə uyğun olaraq istehsal prosesində zəruri dəyişikliklər həyata keçirilməlidir.

Aqrar sahədə struktur dəyişikliklərinin mühüm xüsusiyyəti əsasən bazar münasibətlərinin tənzimlənməsi zamanı iqtisadi mexanizmlərin fəallaşdırılması ilə bilavasitə bağlıdır. Bu isə kənd təsərrüfatında ekoloji təmiz məhsul istehsalının təmin edilməsinə istiqamətləndirilməsi, istehsalçılar və istehlakçılar üçün əlverişli şəraitin yaradılmasıdır.[3, s.388-395].

Aqrar sahədə münasibətlərin tənzimlənməsində istifadə edilən əsas mexanizmlərdən biri mülkiyyət və sahibkarlıq münasibətləri üzrə tətbiq edilən normativ-hüquqi aktların qəbul edilməsidir. Təsərrüfatdaxili və təsərrüfat xarici olmaqla iki böyük münasibətlər blokunu özündə birləşdirən aqrar münasibətlər sisteminin tənzimlənməsi zamanı normativ-hüquqi aktların qəbulundan geniş istifadə edilir. Xüsusilə, keçid iqtisadiyyatı şəraitində bu sahədə qəbul olunmuş normativ - hüquqi aktlar həyata keçirilən transformasiya prosesinin həm vasitəsi (tənzimləmə aləti), həm də bir növ nəticəsi rolunda çıxış edir.

Belə ki, qəbul edilən hər bir yeni normativ-hüquqi akt və ya ona edilmiş əlavə və dəyişikliklər bir tərəfdən yeni iqtisadi münasibətlərin formalaşmasına xidmət edirsə, digər tərəfdən inkişaf edən yeni iqtisadi münasibətlər sistemi yeni normativ

aktların qəbulunu və ya onlarda müəyyən dəyişiklik edilməsini zəruri edir. Bu zaman normativ-hüquqi aktların tənzimləmə obyektini kimi aqrar təsərrüfatlarda torpaq üzərində mülkiyyət və ondan istifadə hüquqları, yaradılan əmlak üzərində ümumi və fərdi mülkiyyət hüquqlarının təsbiti, əməyin təşkili, əmək intizamı, əməyin ödənilməsi və mühafizəsi sferasında yaranan münasibətlər, təşkilati-idarəetmə ilə bağlı münasibətlər, müqavilə münasibətləri, büdcə - vergi münasibətləri, mülkiyyət hüququnun həyata keçirilməsi ilə bağlı digər şəxslərlə yaranan münasibətlər və üçüncü şəxslərlə bağlı delikt münasibətləri çıxış edir.

Dünyanın bir sıra ölkələrində aqrar sahənin fəaliyyətinin nəzəriyyə və təcrübəsi göstərir ki, bu sahənin fəaliyyətinin tənzimlənməsində dövlət mühüm rol oynayır. Aqrar sahibkarlığa dövlət dəstəyi hesabına kənd yerlərində yeni iş yerləri açılmaqla, kənddə həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə, kənd və şəhər əhalisinin həyat səviyyəsindəki fərqlərin azalmasına səbəb olur. Yuxarıda qeyd edilənlərdən belə qənaətə gəlirik ki, bazar iqtisadiyyatı şəraitində aqrar sahədə sahibkarlıq fəaliyyətinə dövlət dəstəyi obyektiv bir zərurətdir.

Aqrar sahədə həyata keçirilən struktur dəyişiklikləri bazar münasibətlərinin xarakterinə uyğun olmalıdır. Ümumiyyətlə, bazar konyunkturunda baş verən dəyişikliklər haqqında məhsul istehsalçıları yetərinə məlumatlı olmalıdırlar. Bu sahədə bazar infrastrukturuna xüsusi olaraq baxılmalı, hər bir infrastrukturun, xidmət etdiyi əsas istehsal sahəsi ilə birgə təhlil edilməsi məqsədəuyğundur.

Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalının artımı ixrac həcmində də artmasını stimullaşdırır. 2020-ci ildə isə ölkə üzrə UDM - in tərkibində kənd təsərrüfatı məhsulunun faktiki qiymətlərlə həcmi 8428,9 mln.manat olmuş, ixracda isə kənd təsərrüfatı məhsullarının payı - 14% - ə bərabər olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Qeyri-neft məhsullarının ixracının təşviqi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Fərmanına əsasən, yerli qeyri-neft məhsullarının ixracının stimullaşdırılması məqsədilə sahibkarlara ixrac təşviqinin ödənilməsi həyata keçirilir.

Hesab edirik ki, kənd təsərrüfatında istehsal olunan məhsulların ixracının artırılması sahənin inkişafına müsbət təsir edən əsas amildir. Odur ki,

ixrac bazarlarının coğrafiyasının genişləndirilməsi və ənənəvi ixrac bazarlarındakı mövqelərin möhkəmləndirilməsinə dəstək verilməsi, “Made in Azerbaijan” brendinin təşviqinin həyata keçirilməsi vacibdir.

Azərbaycanda aqrar sahə ilə əlaqədar sahələrin inkişafında olan müsbət meyilləri dəstəkləmək üçün bütün sivil ölkələrdə olduğu kimi dövlət dəstəyi həyata keçirilir. Hazırda sahibkarların maliyyə imkanları məhdud olduğu üçün kənd təsərrüfatına dəstək məqsədilə büdcə vəsaitlərindən istifadə dövlət siyasətinin əsas vəzifələrindən birinə çevrilir.

Nəticə

Respublikamızda sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişaf etdirilməsi üçün dünya təcrübəsindən istifadə edilməsi və yerli şərait nəzərə alınmaqla həyata keçirilməsi vacib şərtlərdəndir. Müstəqillik əldə etdikdən ötən dövr ərzində Respublikamızda sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına dövlət siyasətinin qarşıya qoyduğu vəzifələrin həyata keçirilməsi sahibkarlığın inkişafında yeni bir mərhələyə qədəm qoymuşdur.

Müasir dövrdə ölkəmizdə innovasiyalı sahibkarlığın inkişafının zəruriliyi onun tətbiqi məsələlərinin araşdırılmasına ehtiyac duyur. Bunun səbəblərindən biri ənənəvi sahibkarlıqda obyektin seçilmiş məqsədə doğru hərəkətini, qarşıya çıxan problemlər ləngidə bilirsə, innovasiyalı sahibkarlıqda belə vəziyyətlə qarşılaşmaq ehtimalı qismən aşağıdır. Məsələ ondadır ki, innovasiyalı sahibkarlıqda, bir çox hallarda idarəetmə obyektinin dəyişdirilməsi (yenilənməsi, təkmilləşdirilməsi) nəzərdə tutulur.

İnnovasiyanın məqsədi - yeni elmi, texniki, iqtisadi və sosial effekt əldə etməkdir. Həmçinin innovasiya yeni və ya təkmilləşdirilmiş məhsul (xidmət), texnika, texnologiya, və müxtəlif effektlər verən elmi biliklərin kommersiyalaşdırılması kimi qiymətləndirilir.

İnnovativ sahibkarlıq fəaliyyətinin ortaya çıxmasında böyük artım göstərən ölkələrdə eyni səviyyədə də işsizlikdə azalmalar görünür. r. Bu fəaliyyət nəticəsində ölkələr təbii sərvəti olan əməyini daha çox və səmərəli istifadə edərək həm sosial fayda verir, həm də iqtisadiyyatlarını daha möhkəm təməllərə oturtmağı bacarırlar.

Aqrar sahədə idarəetmə bu sahə ilə əlaqədə olan digər sahələrin qarşılıqlı əlaqəsini tənzimləyən bir sistemin yaradılmasını zəruri edir. Aqrar sahənin idarəetmə mexanizmi sistemli olmaqla,

sahəni idarə etmək üçün tətbiq olunan və oluna biləcək idarəetmə forma və metodları, təsərrüfat – hüquqi mənafeləri, təşkilati və idarə strukturunun məcmusudur.

Aqrar sahədə idarəetmə iqtisadi prosesləri qanunların vasitəsi ilə hərəkətə gətirməklə ölkənin ərzaq təhlükəsizliyini təmin edən fəaliyyətdir.

Hesab edirik ki, bu sahədə idarəetmə strukturlarında dəyişikliklərin edilməsinə ehtiyac vardır. Hazırda aqrar sahədə bir – birini təkrar edən mövcud strukturları ləğv etməklə, cəmiyyəti və iqtisadiyyatı mərkəzləşdirmə proseslərində təcridə hazırlıqlı vəziyyətə gətirmək lazımdır.

Bazar münasibətləri şəraitində hər bir sahənin iqtisadi problemlərini həll etməsi zərurətindən doğan məsələlərin tədqiqi, ölkə iqtisadiyyatının aparıcı sahələrindən biri olan aqrar sahənin idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsini və bu sahədə kompleks təsərrüfatların yaradılmasını zəruri edir.

Müasir dövrdə ölkə iqtisadiyyatının əsas tərkib hissələrindən biri olan aqrar sahədə müasir

tələblərə uyğun istehsalı təşkil etməklə dayanıqlı inkişafa nail olmaq bu sahənin qarşısında duran əsas vəzifədir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1..Azərbaycanda innovasiya sahibkarlığının davamlı inkişafının təmin edilməsi yolları. səh. 77-85

2..Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 2008-ci il 25 avqust tarixli Sərəncamı ilə “2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı”

3.Cavadov, N.Ə. Aqrar sahənin struktur dəyişiklikləri. Monoqrafiya. / N.Ə.Cavadov, – Bakı: Elm, – 2009, – 440 s.

4. Hübətov.Y.Ə, Pürhani.S.H, "İqtisadiyyat" Dərs vəsaiti. Bakı 2002, 171səh.

5. www.azstat.gov.az - Azərbaycan Dövlət Statistika Komitəsi

Юсиф Абульфат оглы ГУМБАТОВ, д. э.н.

Турал Вугар оглы ГАДИРОВ

Камил Парвиз оглы МАМЕДОВ

E-mail: hümbetov-1964@mail.ru

ФОРМИРОВАНИЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ СРЕДЫ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ СФЕРЕ

Резюме

Существующие принципы, методы и особенности правового регулирования в аграрном предпринимательстве служат обеспечению эффективного установления и устойчивости этих отношений между аграрными субъектами в условиях рыночной экономики, представляющей собой цепь хозяйственных обменов и юридических договоров.

В нашей стране должно быть исследовано управление устойчивым развитием аграрного сектора и его стратегических точек, а также должны быть определены научные принципы его управления. В этом случае достижение успеха в развитии различных форм предпринимательства в аграрной сфере может привести к устойчивому экономическому росту и формированию принципов здоровой конкуренции.

В целях создания благоприятных условий для развития предпринимательства в Конституцию Азербайджанской Республики включены положения, касающиеся создания условий для развития экономики на основе рыночных отношений, обеспечения гарантий предпринимательства, формирования и развития механизмов конкуренции, а также защита конкуренции.

Ключевые слова: предпринимательство, инновационное предпринимательство, предпринимательская среда, гарантия предпринимательства.

Yusif Abulfat oghlu HUMBATOV, d. e.s.

Tural Vugar oghlu GADIROV

Kamil Parviz oghlu MAMMADOV

E-mail: humbetov-1964@mail.ru

FORMATION OF ENTREPRENEURIAL ENVIRONMENT IN THE AGRICULTURAL FIELD

Summary

The existing principles, methods and features of legal regulation in agrarian entrepreneurship serve to ensure the effective establishment and stability of these relationships between agrarian subjects in the market economy, which is a chain of economic exchanges and legal contracts.

In our country, the management of the sustainable development of the agricultural sector and its strategic points should be investigated, and the scientific principles of its management should be defined. In this case, achieving success in the development of various forms of entrepreneurship in the agricultural sector can lead to stable economic growth and the formation of healthy competition principles.

In order to create favorable conditions for the development of entrepreneurship, the Constitution of the Republic of Azerbaijan includes provisions related to the creation of conditions for the development of the economy based on market relations, the provision of guarantees for entrepreneurship, the formation and development of the competition mechanism, as well as the protection of competition.

Keywords: entrepreneurship, innovation entrepreneurship, entrepreneurial environment, entrepreneurship guarantee